

2. Жеребова Н.С. К вопросу о механизме выдвижения лидеров в студенческих группах / Н.С. Жеребова // Сб. "Личность и группа": уч. зап. ЛГПИ им. А.И. Герцена. – Л., 1971. – Т. 468. – 74 с.

3. Петровский А.В. Теория деятельностного опосредования и проблема лидерства / А.В. Петровский // Вопросы психологии. – 1980. – № 2. – С. 29–42.

4. Поза межами можливого: школа якою вона є / [за ред. М. Мосієнко]. – К. : Шкільний світ, 2004. – 266 с.

5. Сбитнева В.Б. Педагогические условия развития лидерских качеств подростков в детском общественном объединении : дис. ... канд. пед. наук / В.Б. Сбитнева. – Ижевск, 2006. – 205 с.

6. Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка : навч. посіб. / Т.І. Сущенко. – К. : ІСДО, 1996. – 144 с.

7. Уманский Л.И. Психология организаторской деятельности школьников / Л.И. Уманский. – М. : Просвещение, 1980. – 160 с.

8. Щуркова Н.Е. Воспитание как педагогическое явление. Общие закономерности и принципы воспитания / Н.Е. Щуркова // Педагогика : учеб. пособ. для студ. пед. вузов и пед. колледжей / [под ред. П.И. Пидкасистого]. – М. : Российское педагогическое агенство, 1996. – 390 с.

АНИСИМОВА А.О.

ДО ПРОБЛЕМИ ДИДАКТИЧНОГО ЗІСТАВЛЕННЯ КОНТАКТУЮЧИХ МОВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Організація навчання другої іноземної мови (ІМ2) ґрунтується на дидактичних принципах, які відображають специфіку процесу оволодіння ІМ2. Одним з таких принципів є принцип контрастивного навчання ІМ2, за яким передбачено зіставний аналіз мовних явищ контактуючих мов з дидактичною метою (І.Л. Бім, Н.В. Баришніков, В.Г. Гак, О.О. Залевська, М.П. Кочерган, Б.А. Лапідус, А.С. Маркосян, В.Н. Ярцева та ін.). За рахунок міжмовних зіставлень можливі послаблення та запобігання інтерференції й посилення трансферу, оскільки зіставний аналіз мовних явищ, як прийом контрастивної лінгвістики, ставить за мету передбачення тих моментів, де можуть виникнути труднощі або, навпаки, можливості трансферу у процесі навчання.

Зіставний аналіз мовних явищ різних мов розглядався як основний прийом навчання іноземної мови (ІМ) у працях Р.Ю. Барсука, В.М. Богородицької, Є.М. Верещагіна, Б.А. Лапідуса, Б.М. Маруневич, О.О. Миролюбова, Л.В. Щерби, G. Helbig, K. Lambeek та інших, які розвивали теорію свідомо-зіставного методу навчання ІМ [1].

У сучасній методиці викладання ІМ використовується два типи зіставлень: зіставлення ІМ з (рідною мовою) РМ (білінгвальні зіставлення) за

схемою “ІМ – РМ” та зіставлення ІМ з іншими ІМ, які вже відомі студентам, однак у цьому випадку наявною є й РМ (полілінгвальні зіставлення) за схемою “ІМ2 – перша іноземна мова (ІМ1) + РМ”[3].

На значну роль досліджень з контрастивної лінгвістики, де на матеріалі двох мов вивчається те чи інше мовне явище, вказують і теоретики перекладознавства. Завдяки таким дослідженням перекладознавство отримує цінні для нього факти міжмовних відповідностей [2, с. 83]. Водночас учені констатують відсутність достатньо розгорнутих та послідовних описів мов та їх зіставного аналізу.

У наукових джерелах не представлено, зокрема, дидактично орієнтованої порівняльної характеристики граматичних систем німецької мови (НМ), англійської мови (АМ) та української мови (УМ), результати якої могли б бути використаними при вивченні НМ як ІМ2 студентами-перекладачами. Дослідження процесу формування граматичних навичок говоріння НМ як ІМ2 після АМ з урахуванням психологічних закономірностей оволодіння ІМ2 ставить нас перед необхідністю проведення зіставного аналізу граматичних явищ мовних систем НМ, АМ та УМ з лінгводидактичною метою.

Метою статті є продемонструвати результати зіставного аналізу граматичних явищ контактуючих мов на прикладі прикметника для їх урахування в навчальному процесі.

Для порівняльного аналізу нами обрано полілінгвальне зіставлення, яке мало на меті:

а) виявлення подібностей і розбіжностей між граматичними явищами ІМ2, ІМ1 та РМ;

б) визначення граматичних явищ, які можуть розглядатися як аналогії в різних мовах і слугувати зонами можливого трансферу;

в) прогнозування можливих труднощів при формуванні граматичних навичок говоріння НМ як ІМ2 як зон вірогідної інтерференції з боку АМ та УМ на морфологічному та синтаксичному рівнях;

г) подальше використання його результатів в укладанні підсистеми вправ та методики формування граматичних навичок говоріння НМ як ІМ2.

Належність ІМ1 (АМ) та ІМ2 (НМ) до германських мов дає змогу звести основні семантико-граматичні опозиції до прийнятих категорій у порівняльних граматиках цих мов, аналогії яких показують можливість трансферу. Зважаючи на це, нами була зроблена спроба провести порівняльний аналіз граматичних систем ІМ1 та ІМ2, а також граматичної системи РМ (УМ).

У рамках цієї публікації продемонструємо результати зіставлення прикметника в НМ (ІМ1), АМ (ІМ2) та в УМ (РМ). Подамо результати аналізу у формі таблиці.

За даними таблиці можна визначити такі схожі ознаки граматичних категорій прикметника в НМ, АМ та РМ:

- поділ прикметників ІМ1 та ІМ2 на якісні та відносні;
- наявність трьох ступенів порівняння (звичайний (помірний), вищій, найвищій) прикметників ІМ1 та ІМ2, утворення форм вищого й найвищого ступенів за допомогою суфіксів: *-er*, *-est*;
- відсутність ступенів порівняння відносних іменників ІМ1 та ІМ2 та в УМ;
- відхилення від загального правила утворення ступенів порівняння обмеженої групи загальноновживаних прикметників;
- наявність категорії роду у прикметників ІМ2 й УМ, вираженої за допомогою флексій;
- наявність категорії числа в прикметників ІМ2 й УМ, вираженої за допомогою флексій;
- відмінювання прикметників ІМ2 та УМ, виражене за допомогою флексій, і розрізнення двох груп відмінювання;
- поділ прикметників ІМ1, ІМ2 та УМ на якісні та відносні;
- присутність повних і коротких прикметників в УМ та ІМ2.

Основними розбіжностями в граматичних категоріях прикметника в НМ, АМ та УМ є:

- відсутність категорії роду у прикметників ІМ1, наявність її у прикметників ІМ2 та в УМ;
- відсутність категорії числа у прикметників ІМ1, наявність її у прикметників ІМ2 та УМ;
- відсутність категорії відмінка у прикметників ІМ1, наявність її у прикметників ІМ2 та УМ;
- аналітичні форми утворення ступенів порівняння, що є наявними в ІМ1, відсутні в ІМ2;
- відсутність повних та коротких прикметників в ІМ1, а отже, і різниці в утворенні ступенів порівняння, що є наявною в ІМ2;
- залежність типу відмінювання від закінчення в УМ, від артикля, займенника або їх відсутності в ІМ2;
- утворення найвищого ступеня порівняння за допомогою префікса в УМ;
- залежність вибору аналітичної форми для утворення ступенів порівняння від кількості складів у слові в ІМ1, відсутність відзначеної залежності в УМ й існування паралельних аналітичних і синтетичних форм;
- наявність групи присвійних прикметників у УМ, віднесення відповідних слів ІМ1 до класу іменників у присвійному відмінку;
- використання коротких форм прикметників УМ лише у фольклорних та поетичних творах, обмеження використання коротких форм іменниками чоловічого роду ву називному та знахідному відмінках.

На основі проведеного зіставного аналізу прикметника в трьох контактуючих мовах можна зробити **висновок**, що зіставлення мовних опозицій є дуже важливим у дидактичних цілях. Навчання іноземних мов, яке

ґрунтується на результатах зіставного аналізу контактуючих мов, забезпечує підвищення ефективності й інтенсифікації навчального процесу, можливість розширення навчального матеріалу, швидкого та глибокого його засвоєння, зменшення можливості інтерференції й використання трансферу, підвищення культури мовлення.

Література

1. Зеня А.О. До проблеми формування граматичних навичок говоріння німецькою мовою як другою іноземною на основі зіставного методу / А.О. Зеня // Актуальні проблеми педагогіки: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2006. – Вип. 3. – Ч. 1. – С. 123–130.

2. Тюленев С.В. Теория перевода : учеб. пособ. / С.В. Тюленев. – М. : Гардарики, 2004. – 336 с.

3. Шовковий В.М. Методичні основи застосування взаємозіставного методу у навчанні граматики класичних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / В.М. Шовковий. – К. : КНУ ім. Т.Г. Шевченко, 2003. – 200 с.

БАБАКІНА О.О.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності, не стала винятком і освіта. На сьогодні в Україні відбулися значні зміни, спрямовані на оновлення змісту, форм і методів навчання. Одним з найактуальніших завдань освіти України, особливо це стосується вищої школи, є входження в Європейський освітній простір. І це очевидно, бо свідоме ігнорування процесів, що розвиваються в європейському та міжнародному освітянському співтовариствах, не сприяє підвищенню якості освіти. Здійснюючи модернізацію освітньої роботи в контексті європейських вимог, ми розуміємо, що без реального підвищення якості навчання, спрямованості на підготовку конкурентоспроможних фахівців на вітчизняному, європейському та світовому ринках праці, без турботи й збереження науково-педагогічного потенціалу країни, мети, яка передбачається Болонським процесом, не досягти. З іншого боку, наша країна має значні національні, культурні та мовні особливості. У нас є багато наукових шкіл, а імена наших фахівців знають у всьому світі. Закон України “Про вищу освіту” орієнтує на інтеграцію у світову систему освіти при збереженні та розвитку досягнень і традицій української вищої школи. Отже, ми повинні зробити свій внесок у розвиток Болонського процесу.

Проблема освіти виходить на передній план у зв'язку зі становленням нового типу суспільних відносин – інформаційного суспільства. Саме тому проблемою проблем на сьогодні є проблема освіти й науки, що становлять базову галузь народного господарства України. Освіта в Україні й сьогодні має ґрунтуватися не тільки на традиційних (знання, вміння, нави-